

A 1664/presidiet

Tekijä(t):
Puheenjohtajisto

Käsittelijä:
Puheenjohtajisto

Dnro 15-00016-24

Puheenjohtajiston ehdotus yhteistyön vahvistamiseksi Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kanssa

Puheenjohtajiston ehdotus

Puheenjohtajisto ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että Pohjoismaiden neuvoston työjärjestykseen lisätään uusi pykälä laajennetusta tarkkailijan asemasta, jossa todetaan seuraavasti:

Laajennettu tarkkailijan asema

Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaiskäräjillä on Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kautta laajennettu tarkkailijan asema, johon kuuluu oikeus osallistua valiokuntakokouksiin silloin, kun niissä käsitellään saamelaisasioita. Valiokunnat päättävät itse siitä, mihin kokouksiin saamelaisedustajia kutsutaan. Osallistumisoikeuteen ei kuulu äänestysoikeus.

Taustaa

Tällä hetkellä saamelaiskäräjillä on työjärjestyksen 13 § mukaan tarkkailijan asema Pohjoismaiden neuvostossa¹. Asema antaa oikeuden seurata Pohjoismaiden neuvoston istuntoja ja puheoikeuden yleiskeskustelussa yhdelle kunkin maan saamelaiskäräjien edustajalle.

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto on joulukuussa 2014 lähettänyt Pohjoismaiden neuvostolle hakemuksen neuvoston varsinaisesta jäsenyydestä. (Saamelainen parlamentaarinen neuvosto on Suomen, Ruotsin ja

¹ 2. luku – Yleiskokous

13 § Tarkkailijat

Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaiskäräjillä on tarkkailijan asema ja puheoikeus yleiskeskustelussa ja muulloin puheenjohtajiston päätöksestä.

Norjan saamelaiskäräjien yhteistyöelin ja se edustaa Pohjoismaiden saamelaisia.)

Pohjoismaiden neuvosto

Puheenjohtajisto käsitteli hakemusta kokouksessaan 27. tammikuuta 2015. Samanaikaisesti asia oli lausuntokierroksella kansalais- ja kuluttajavaliokunnassa.

A 1664/presidiet

Puheenjohtajiston enemmistö ei tukenut Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston varsinaista jäsenyyttä. Yksi parlamentaarikko kannatti hakemuksen hyväksymistä ja yksi ei halunnut senhetkisen päätöspohjan perusteella ottaa asiaan kantaa.

Tekijä(t):
Puheenjohtajisto

Käsittelijä:
Puheenjohtajisto

Hakemuksen hyväksymisen kannalla oleva edustaja painotti sitä, että saamelaiset ovat erityinen väestöryhmä ja virallisesti tunnustettu alkupe- räiskansa Pohjolassa, mikä erottaa saamelaiset muista vähemmistöistä Pohjoismaissa. Siksi Pohjoismaiden tehtävänä on vaalia saamelaisten kulttuuria ja kantaa historiallinen ja kansainvälinen vastuunsa. Saamelaisilla on edustus useissa kansainvälisissä organisaatioissa ja siksi heidän tulisi olla edustettuina myös Pohjoismaiden neuvostossa.

Dnro 15-00016-24

Puheenjohtajiston enemmistö toi esiin periaatteellisen näkemyksen, jonka mukaan Pohjoismaiden neuvosto on itsenäisten valtioiden parlamenttien ja hallitusten välinen yhteistyöelin, jossa Ahvenanmaalla, Färösaarilla ja Grönlannilla on poikkeuksellisesti erityisasema, sillä niillä on oma lainsäädäntöelin. Tämä ilmenee Helsingin sopimuksen artiklasta 47². Näin ollen sopimusosapuolten eli Pohjoismaiden hallitusten tulee käsitellä jäsenyyshakemusta.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto oli kuitenkin yhtä mieltä siitä, että yhteistyötä Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kanssa tulee vahvistaa. Se onkin keskustellut siitä, miten vuoropuhelua voitaisiin kehittää nykyisen tarkkailijan aseman lisäksi niin, että saamelaisilla olisi jatkossa enemmän mahdollisuuksia ja oikeuksia osallistua pohjoismaiseen yhteistyöhön. Muissa kansainvälisissä järjestöissä alkuperäiskansoille on myönnetty erityyppisiä oikeuksia.

Sihteeristö on pyytänyt Suomen, Ruotsin ja Norjan valtuuskuntien sihteeristöiltä tietoa saamelaisten tilanteesta. Kolme sihteeristöä on laatinut tausta-asiakirjan, jossa selvitetään saamelaisten tilannetta koskien seuraavia asioita:

- Saamelaisten lukumäärä kussakin maassa
- Saamelaisuuden tunnistaminen/rekisteröinti
- Saamelaisten oikeudellinen ja perustusoikeudellinen asema (oikeudet ja mahdollinen erityisasema yhteiskunnassa)
- Saamelaisalueiden ongelmanasetteluiden/haasteiden lyhyt kuvaus

Asiakirja on esitelty puheenjohtajiston kokouksessa 9. syyskuuta. Se on myös tämän ehdotuksen liitteenä.

Asiakirja sisältää seuraavan ehdotuksen suositukseksi:

Eräs mahdollinen tapa vahvistaa saamelaisten vaikutusmahdollisuuksia voi olla, että Pohjoismaiden neuvosto kirjaa työjärjestykseensä, että Saamelaiselle parlamentaarille neuvostolle myönnetään pysyvän tarkkailijan

² 47 artikla

Neuvoston muodostavat 87 valittua jäsentä, hallitusten edustajat sekä Färösaarten ja Grönlannin maakuntahallitusten ja Ahvenanmaan maakunnanhallituksen edustajat. Jäsenistä valitsevat Tanskan kansankäräjät kuusitoista, Suomen eduskunta kahdeksantoista, Islannin altingi seitsemän, Norjan suurkäräjät ja Ruotsin valtiopäivät kumpikin kaksikymmentä sekä Färösaarten ja Grönlannin maakäräjät ja Ahvenanmaan maakuntapäivät valitsevat jokainen kaksi jäsentä.

asema tai asema tarkkailijana, jolla on laajennettu mandaatti. Se voisi merkitä seuraavaa:

Puheoikeus yleiskeskustelussa ja muutoin puheenjohtajiston päätöksen mukaisesti.

Oikeus osallistua kansalais- ja kuluttajavaliokunnan kokouksiin. Ei äänestys-oikeutta, mutta puheoikeus saamelaisia koskevista kysymyksissä.

Puheenjohtajiston niin päättäessä oikeus osallistua muihin kokouksiin, joissa käsitellään saamelaisia koskevia kysymyksiä. Ei äänestys-oikeutta, mutta puheoikeus saamelaisia koskevista kysymyksissä. Valiokunnilla on vastuu ilmoittaa puheenjohtajistolle käsitelyssä olevista saamelaisia mahdollisesti koskevista kysymyksistä.

Puheenjohtajisto, valiokuntien puheenjohtajat ja Saamelainen parlamentaarinen neuvosto kokoontuvat vuosittain esimerkiksi teemaistunnon yhteydessä. Kokous tarjoaa osallistujille mahdollisuuden keskusteluun ja ajatustenvaihtoon. Käsiteltävistä aiheista päätetään yhdessä.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1664/presidiet

Tekijä(t):
Puheenjohtajisto

Käsittelijä:
Puheenjohtajisto

Dnro 15-00016-24

Koska saamelaisilla on kuitenkin jo puheoikeus yleiskeskustelussa ja muulloin puheenjohtajiston päätöksestä, esitetty ehdotus ei vahvistaisi yhteistyötä. Asiakirjassa ehdotetaan myös, että saamelaisilla tulee olla oikeus osallistua kansalais- ja kuluttajavaliokunnan kokouksiin. Pohjoismaiden neuvosto on kuitenkin uudistamassa valiokuntarakennettaan. Siksi tässä ehdotuksessa ehdotetaan, että Saamelaiselle parlamentaariseen neuvostolle annetaan oikeus osallistua valiokuntakokouksiin, joissa käsitellään saamelaisia koskevia kysymyksiä. Ehdotuksessa painotetaan, että osallistumisoikeuteen ei kuitenkaan kuulu äänestys-oikeus.

Ehdotus merkitsee työjärjestyksen muuttamista luvun 4 valiokuntia käsittelevän tekstin osalta. (Luvussa 2 mainittu saamelaiskäräjien tarkkailijan asema koskee vain yleiskokousta).

Puheenjohtajisto on käsitellyt asiaa useissa kokouksissaan vuoden 2015 aikana. Kokouksessa 26. maaliskuuta 2015 se asetti työryhmän valmistelemaan asiaa. Sen oli määrä antaa konkreettinen ehdotus puheenjohtajistolle käsiteltäväksi. Tältä pohjalta asiassa tehtiin lopullinen päätös.

Lausunnot

Hakemus on ollut lausuntokierroksella kansalais- ja kuluttajavaliokunnassa. Valiokunta oli puheenjohtajiston enemmistön kanssa yhtä mieltä ja totesi mm. seuraavaa:

Pohjoismaiden neuvoston kansalais- ja kuluttajavaliokunta haluaa syventää alkanutta vuoropuhelua Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaiskäräjien sekä niiden yhteistyöelimen Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kanssa niin, että voidaan yhdessä katsoa miten saamelaisten vaikutusmahdollisuuksia pohjoismaisessa yhteistyössä voidaan nykyisten kehysten puitteissa kehittää.

Puheenjohtajiston näkemykset

Puheenjohtajiston mielestä on aika laajentaa yhteistyötä saamelaisten kanssa. Saamelainen parlamentaarinen neuvosto on hakenut täyttä jäsenyyttä Pohjoismaiden neuvostossa, mitä puheenjohtajisto ei ole kuitenkaan tukenut. Se on hylännyt hakemuksen muutoseikkojen perusteella, sillä Pohjoismaiden neuvosto ei itse päättä, keitä sen jäsenet ovat, vaan päätöksen tekevät Pohjoismaiden valtiot, jotka ovat määritelleet jäsenyysehdot Helsingin sopimuksessa. Puheenjohtajisto haluaa kuitenkin mielellään vahvistaa yhteistyötä saamelaisten kanssa. Nyt voimassa oleva tarkkailijan asema on vanhentunut, sillä kaikilla vieraillevilla parlamentaarikoilla on oikeus osallistua istunnon yleiskeskusteluun. Saamelaisten oikeus on toki vahvempi siinä mielessä, että se on kirjattu työjärjestykseen. Oikeutta on kuitenkin paikallaan laajentaa. Myös itsehallintoalueiden edus-

tajilla on oikeus osallistua valiokuntakokouksiin, kun asialistalla on heidän kannaltaan olennaisia asioita. Nuorten Pohjoismaiden neuvostolla on käytännössä oikeus osallistua kaikkiin valiokuntakokouksiin ja puheenjohtajiston kokouksiin. Siksi on luonnollista, että saamelaisille Pohjoismaissa virallisesti tunnustettuna alkuperäiskansana annetaan paremmat mahdolliset tulla kuulluksi ja vaikuttaa päätöksiin Pohjoismaiden neuvostossa – ilman että he kuitenkaan olisivat varsinaisia jäseniä tai että heillä olisi äänestysoikeutta. Puheenjohtajisto lisää, että valiokunnat päättävät itse siitä, mitkä asiat ovat sellaisia, että ne koskettavat saamelaisia.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1664/presidiet

Tekijä(t):
Puheenjohtajisto

Käsittelijä:
Puheenjohtajisto

Dnro 15-00016-24

Helsingissä 26. tammikuuta 2016

Carl Haglund (sv)

Erkki Tuomioja (sd.)

Gunvor Eldegar (A)

Hans Wallmark (M)

Henrik Dam Kristensen (S)

Maarit Feldt-Ranta (sd.)

Mikkel Dencker (DF)

Morten Løkkegaard (V)

Penilla Gunther (kd)

Phia Andersson (S)

Rigmor Andersen Eide (KrF)

Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Wille Rydman (kok.)